

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “МІТІН ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 38724/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

14 лютого 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Мітін проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (Mr P. Lorenzen), Голова,
п. К. Юнгвірт (Mr K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (Mr V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (Mrs M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Дж. Боррего Боррего (Mr J. Borrego Borrego),
пані Р. Ягер (Mrs R. Jaeger),
п. М. Віллігер (Mr M. Villiger), судді,
та пані К. Вестердік (Mrs C. Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 22 січня 2008 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 38724/02) проти України, поданою відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України паном Олександром Миколайовичем Мітіним (далі — заявник) 10 вересня 2002 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.
3. 22 вересня 2005 року Суд вирішив направити Уряду скаргу. Суд відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник, 1959 року народження, проживає у місті Севастополі, Україна.

A. Перша частина провадження

5. На той час заявник був військовим офіцером. У листопаді 1998 року наказом його керівника, командира військової частини А-3009, заявника було призначено на нижчу посаду, а також до нього було застосовано дисциплінарні стягнення за різні порушення.
6. У червні 1999 року заявник звернувся до Військового суду Севастопольського гарнізону із позовом до свого командира, стверджуючи, що стягнення до нього були застосовані несправедливо. Заявник вимагав відшкодування моральної шкоди.
7. Після кількох розглядів справи різними судовими інстанціями 20 серпня 2001 року апеляційний суд Військово-Морських Сил України, діючи як суд першої інстанції, встановив, що оскаржувані дисциплінарні стягнення були застосовані до заявника з порушенням діючих військових статутів, та присудив стягнути із військової частини 5000¹ грн¹ відшкодування моральної шкоди. Вважаючи, що ця сума не є достатньою, заявник подав касаційну скаргу. 10 січня 2002 року Верховний Суд України залишив без змін рішення від 20 серпня 2001 року.
8. 5 листопада 2001 року відділ державної виконавчої служби Нахімовського районного управління юстиції м. Севастополя відкрив виконавче провадження.

¹ На той час 1021 євро.

9. Після безрезультатних спроб стягнути присуджену суму з рахунку зазначеної військової частини 21 червня 2002 року виконавча служба повернула заявникові виконавчий лист через відсутність коштів у боржника. Заявник повторно не подавав виконавчі листи до виконавчої служби.

10. У вересні 2002 року заявник звернувся в судовому порядку зі скаргою на бездіяльність відділу державної виконавчої служби Нахімовського районного управління юстиції м. Севастополя. 26 вересня 2002 року Нахімовським районним судом м. Севастополя його заява була визнана неподаною через несплату заявником державного мита та нечітке визначення його вимог.

11. Заявник безрезультатно подавав скарги на свого командира до різних прокурорів та судів, вимагаючи порушення кримінальної справи.

12. Уряд стверджував, що у кінці 2005 року командир військової частини кілька разів запрошував заявника відвідати військову частину А&3009 для отримання коштів, присуджених йому рішенням апеляційного суду Військово-Морських Сил України. Про це заявникові надсилалися листи на останню відому адресу. Заявник заперечує отримання таких листів, стверджуючи, що його нова адреса була відома органам державної влади. Зокрема, вона була зазначена у його листах до Суду, копії яких надсилалися Канцелярією Суду до Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

13. 26 грудня 2005 року військова частина А-3009 внесла 5000 грн. готівкою на пенсійний рахунок заявника. Уряд не надав жодних, пов'язаних із цим фактом, документів. Через відмову заявника прийняти на свій рахунок ці кошти банк повернув цю суму назад на рахунок військової частини.

14. 14 березня 2006 року військова частина А&3009 відкрила рахунок на ім'я заявника в Ощадному банку. Відповідно до копії квитанції банку, наданої Урядом, призначення платежу було визначено як «сплата компенсації моральної шкоди пану Мітіну згідно з рішенням суду від 20 серпня 2001 року».

В. Друга частина провадження

15. На початку 2004 року заявник був звільнений із військової служби.

16. У травні 2004 року він подав позов до Військового суду Севастопольського гарнізону, оскаржуючи своє звільнення.

17. 14 жовтня 2004 року суд відхилив скаргу заявника як безпідставну. 21 грудня 2004 року апеляційний суд Військово-Морських Сил України відхилив апеляційну скаргу заявника та залишив без змін рішення суду від 14 жовтня 2004 року. 9 березня 2005 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявника.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

18. Відповідне національне законодавство викладене у рішенні «Войтенко проти України» ((Voytenko v. Ukraine), заява № 18966/02, пункти 20–25, рішення від 29 червня 2004 року).

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ТА СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ

19. Заявник скаржився на тривале невиконання рішення апеляційного суду Військово-Морських Сил України від 20 серпня 2001 року, винесеного на його користь. Він посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, у яких, зокрема, зазначено:

Пункт 1 Статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом».

Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»

А. ЩОДО ПРИЙНЯТНОСТІ

1. Застосування статті 6 Конвенції

20. Уряд стверджував, що пункт 1 статті 6 Конвенції не може бути застосовано до провадження, яке розглядається, оскільки спір стосується служби військовослужбовця, у зв'язку з чим він не є «цивільним» у значенні положення Конвенції, за яким скаржитися заявник. Відповідно Уряд просив Суд визнати цю частину заяви неприйнятною як таку, що не відповідає принципу *ratione materiae*, у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції.

21. Заявник не погодився із аргументами Уряду.

22. Суд нагадує, що на той час заявник перебував на дійсній військовій службі, а його спір стосувався різних обставин проходження ним служби. У нещодавньому рішенні «Вілхо Ескелінен та інші проти Фінляндії» ((*Vilho Eskelinen and Others v. Finland*) [GC], заява № 63235/00, пункт 62, рішення від 19 квітня 2007 року) Велика палата запропонувала два критерії застосування статті 6 Конвенції у таких спорах. Відповідно до цього рішення стаття 6 Конвенції у «цивільному» аспекті має застосовуватися до всіх спорів, які стосуються державних службовців, якщо національне законодавство не виключає можливість звернення до суду осіб, що обіймають певні посади, чи категорій працівників, про яких йдеться, і таке виключення базується на об'єктивних підставах.

23. У цій справі скарги заявника були прийняті, розглянуті та частково задоволені національними судами за правилами ординарної цивільної процедури. Незважаючи на те, що справа заявника дійсно включає розгляд питання щодо законності дисциплінарних стягнень, що застосовуються відповідно до спеціального військового законодавства, немає підстав вважати, що провадження щодо відшкодування моральної шкоди, завданої особі внаслідок незаконних дій суб'єктами владних повноважень, лежить поза межами статті 6 Конвенції.

24. Таким чином, незважаючи на спеціальний статус, заявник не був виключений з числа осіб, які мають «доступ до суду», в сенсі статті 6 Конвенції. Суд доходить висновку, що стаття 6 Конвенції застосовується до національного провадження, яке розглядається.

2. Вичерпання національних засобів захисту

25. Уряд зазначає, що заявник не вичерпав всіх національних засобів захисту, які йому були доступні за законодавством, оскільки він повторно не подав виконавчий лист на виконання до відповідної виконавчої служби.

26. Заявник не погодився з аргументами Уряду.

27. Суд нагадує, що вимагання від особи, на користь якої в результаті судового провадження було винесено рішення проти держави, виступати ініціатором виконавчого провадження само по собі має невідповідний характер (див., наприклад, справу «Скордіно проти Італії» (*Scordino v. Italy*) № 1 [GC], згадана вище, п. 198, та справу

«Лізанець проти України» (*Lizanets v. Ukraine*), заява № 6725/03, п. 43, рішення від 31 травня 2007 року). Він, таким чином, відхиляє зауваження Уряду.

3. Висновок

28. Суд зауважує, що скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції стосовно невиконання рішення суду, винесеного на його користь, не є очевидно необґрунтованими у сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Далі Суд зазначає, що вони не є неприйнятними і за будь-яких інших підстав.

В. ЩОДО СУТІ

29. Заявник стверджував, що тривале невиконання рішення суду, винесеного на його користь, порушує його право на мирне водіння майном, гарантоване пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

30. У своїх зауваженнях Уряд не погоджувався зі скаргою, стверджуючи, що у цій справі не було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (так само, як і у справі «Ромашов проти України» (*Romashov v. Ukraine*), заява № 67534/01, пункт 37, рішення від 27 липня 2004 року, та у справі «Войтенко проти України» (*Voytenko v. Ukraine*), згаданій вище, пункт 37).

31. У першу чергу Суд повинен встановити період, протягом якого рішення апеляційного суду Військово-Морських Сил України від 20 серпня 2001 року залишалось невиконаним. У цьому контексті Суд зазначає, що у 2005 році, як стверджується, командир військової частини А-3009 запрошував заявника з метою виплатити йому присуджені кошти. Проте ці листи були надіслані заявнику за старою адресою, у той час як відповідні органи знали про нову адресу заявника з, *inter alia*, його листів до Суду, копії яких були надіслані Канцелярією Суду до Урядового уповноваженого. Відповідно Суд доходить висновку, що у 2005 році період невиконання ще не закінчився.

32. Далі Суд зазначає, що 26 грудня 2005 року на пенсійний рахунок заявника військовою частиною А-3009 було внесено 5000 грн. готівкою. Оскільки Уряд не надав підтвердження, що ця дія згідно з національним законодавством є легітимним способом виконання рішень суду або що заявник був поінформований про підстави такої трансакції, Суд не вважає відмову заявника прийняти ці кошти безпідставною.

33. Щодо відкриття рахунку на ім'я заявника у Ощадному банку Суд зазначає, що заявник не стверджував, що йому не було відомо про цей факт чи про його ціль. Він не стверджував, що ці кошти є недоступними для нього. Таким чином, Суд вважає, що відкриттям 14 березня 2006 року банківського рахунку на ім'я заявника органи влади виконали рішення суду, винесене на користь заявника, у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції.

34. Відповідно Суд доходить висновку, що рішення апеляційного суду Військово-Морських Сил України від 20 серпня 2001 року залишалось невиконаним чотири роки і п'ять місяців.

35. Суд нагадує, що він вже встановлював порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у справах, які стосувалися аналогічних питань (див., наприклад, «Войтенко проти України» (*Voytenko v. Ukraine*), згадана вище, пункти 53–55, та «Водоп'янови проти України» (*Vodoryanov v. Ukraine*), заява № 22214/02, пункти 31–36, рішення від 17 січня 2006 року).

36. Розглянувши всі подані матеріали, Суд вирішує, що Уряд не надав жодного переконливого факту чи аргументу, який дозволив би Суду дійти іншого висновку у цій справі. Таким чином, у цій справі має місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

37. Заявник скаржився за статтею 3 Конвенції на те, що його переведення на нижчу посаду та застосування санкцій становить таке, що принижує гідність, поведження. Він також скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції на неможливість домогтися порушення кримінальної справи за обвинуваченням командира військової частини. Посилаючись на статтю 6 Конвенції, заявник скаржився на порушення його права на доступ до суду у зв'язку з відмовою національних судів розглянути по суті його скарги на невиконання рішення суду, винесеного на його користь.

Також заявник скаржився за статтею 6 Конвенції на несправедливість розгляду його цивільної справи щодо звільнення та його результату. Крім того, він посилався на статті 14 та 17 Конвенції без подальшого обґрунтування.

38. Суд, виходячи з сукупності наявних матеріалів, не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак несправедливого втручання або порушення цих статей та відхиляє цю частину заяви відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовану.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

39. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

40. Заявник вимагав 2 013 900 євро відшкодування моральної шкоди.

41. Уряд стверджував, що заявник не зазнав ніякої шкоди та у будь-якому випадку його вимоги є надмірними.

42. Здійснюючи свою оцінку на засадах справедливості відповідно до статті 41 Конвенції, Суд присуджує заявнику загальну суму в розмірі 1200 євро як відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

43. Заявник вимагав 3000 євро відшкодування судових витрат без надання жодних, підтверджуючих його вимогу, документів.

44. Уряд стверджував, що ці вимоги є необґрунтованими.

45. Суд нагадує, що відшкодування судових витрат за статтею 41 Конвенції може бути тільки в тому разі, якщо буде доведено, що вони були необхідні та фактично понесені, а також розумними за розміром (див., наприклад, «Пек проти Великобританії» (*Peck v. the United Kingdom*), заява № 44647/98, пункт 127, ECHR 2003-I). У цій справі заявник не надав жодних доказів на підтвердження його вимог щодо судових витрат, понесених під час провадження у державних органах. Відповідно Суд нічого не присуджує.

C. Пеня

46. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу до Конвенції стосовно невиконання рішення, винесеного на користь заявника, прийнятними, а решту заяви — неприйнятною;

2. *Постановляє*, що у цій справі було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що у цій справі було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції;

4. *Постановляє*, що:

(a) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявнику 1200 (одну тисячу двісті) євро відшкодування моральної шкоди. Зазначена сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнутий із цієї суми;

(b) зі спливом вищезазначених трьох місяців і до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 14 лютого 2008 року відповідно до пп. 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК (C. Westerdiek)
Секретар

П. ЛОРЕНЦЕН (P. Lorenzen)
Голова